

לכבוד : הנהלת ארגון נשות הכותל,

השלום והברכה.

הנדון : פעילות הסברתית

לאחר שנחשפתי כדרך העולם לקול הקורא שלכם, דרך מכשירי הטלויזיה ודרך אתר האינטרנט הרגשתי תחושה של החמצה במלאכת המחשבת של ההסברה שכן הדבר הבולט ואולי היחידי שעולה מנגד למוחו של האדם הממוצע כאשר הוא שומע "נשות הכותל" היא משמעות הלוואי של פרובוקציה, קריאת תיגר והתמרדות לשם ההתמרדות גריידיא, שכן כך מתפרשים מעשיכם ביחס לאופיו של האורתודוקסי המצוי.

אל לנו להתעלם שרובו של העם היהודי בעל אופי אורתודוקסי, לכן טוב ונכון יהיה אם תהיה התייחסות הלכתית ברורה גם לעומקה של ההלכה, כאן אני מבקש להאיר נקודה אשר יכולה לשפוך אור גדול על תהליך ההסברה, והיא הפסיקה ההלכתית האשכנזית שונה ומחמירה משיטת הפסיקה הצפון אפריקאית.

הממסד הרבני מושתת על הפסיקה האשכנזית וכך הוא מנחיל לעם את הוראותיו ונדמה הדבר בעיני הציבור שהפורש מדין הממסד הרבני בארץ, כפורש מתורת ישראל ולא כך הוא חלילה.

לכן ברצוני לידע אתכם בדבר ניסתר של ממש התואם את ההלכה היהודית האורתודוכסית ואף על פי כן הממסד הרבני מעלימו, בחשיפת דבר זה אני מוצא הן את טובת כלל הציבור והן את טובת הסברתכם.

אם תיאותו לנכון לבחון דבר זה לעומקו ולהעלותו על נס אני סבור שתוכלו להביא למהפכה חיובית של ממש בציבור האורתודוקסי.

מאחר וברור לי כי מכירים אתם היטב את הסוגיות ההלכתיות אגש ישר וללא הקדמות אל פסיקותיו של הרב יוסף משאש מגדולי חכמי צפון אפריקה נשיא בית הדין הגבוה במקנס שבמרקו, פוסק הלכה מחבר 48 ספרים ורבה הראשי של העיר חיפה.

פסיקה שהוצנע מקומה של הרב יוסף משאש מבהירה את המונח 'כבוד הציבור' בעניין עלית נשים לספר התורה ובעניין עזרת נשים בבתי כנסיות, באופן הבא : כבוד הציבור הוא ביטוי לאי נחת גברית מהמטען המיני המגולם בעלייתן של נשים לתורה, או כביטוי לאי נחת גברית מאיבוד הכוח החברתי בהעברת מעשה העלייה לתורה לידי נשים.

בשנת תשכ"ד 1964 היה הרב אברהם חזן רבה של קהילת יוצאי צפון אפריקה בשטרסבור, במסגרת תפקידו הוא התמודד עם המפגש בין **תרבות אשכנז לתרבות עדות המזרח**, חזן התלבט בשאלת האיזון הנכון שבין התערות הקהילה בתרבות אשכנז ובין שמירת ייחודה של הקהילה, ועמה הקפדה על מנהגי צפון אפריקה.

הרב חזן נהג להתייעץ עם הרב יוסף משאש, מי שהיה מגדולי חכמי צפון אפריקה במאה ה-20 תשובה זו נמצאה כאמור בעיזבונו של חזן והיא נמצאת גם בספרו של הרב משאש (מים חיים חלק ב סימן ק"מ).

בתשובה זו נמצאה עדות נדירה בדבר נורמה של עליית נשים לתורה ומתוך תשובה זו יהיה אפשר להבהיר את המונח '**כבוד הציבור**' בפן שאינו מוכר לנו מהספרות ההלכתית עד כה.

הרב חזן שאל את הרב משאש בדבר טיב המחיצה הראויה בבית הכנסת והביע את תמיהתו על איסור עליית נשים לתורה לנוכח דברי הגמרא (מגילה דף כג ע"א) "הכל עולין למנין שבעה ואפילו קטן ואפילו אשה." וזו תשובתו של הרב משאש (מיום "יג בחשוון תשכ"ד) המכילה גם את שאלתו של הרב חזן :

עוד שאל מעלתו על עניין הבדל מחיצה בין הנשים לאנשים בבית הכנסת וקשה מאד לכבדו שעה שמצא בתלמוד "הכל עולין למנין שבעה ואפילו קטן ואפילו אשה" ואיך אפשר להסיק אחרי התלמוד כזאת כל האיסורים הנוהגים בזה ובפרט אצל חוגי האשכנזים?

מלשון שאלתו של הרב חזן ניתן לחוש את תמיהתו ממנהג המחיצה המצוי אצל האשכנזים ודומה שמנהג צפון אפריקה המקובל עליו היה מחמיר פחות מהפרקטיקה שנחשף אליה בצרפת 48. על כך פורש הרב משאש את ההיסטוריה ההלכתית של ההפרדה בין נשים לגברים :

ובפרט בעניין תערובת אנשים ונשים כתוב במסכת סוכה דף נ"א סוף ע"ב שמתחילה בעזרת נשים שבמקדש היו **נשים מבפנים ואנשים מבחוץ לעזרה**. והיו באים לידי קלות ראש עמדו ותקנו ההפך אנשים מבפנים ונשים מבחוץ, ועדין היו באים לידי קלות ראש אז עברו על מה שאמר דוד : "הכל בְּקֶתֶב מִיַּד יְהוָה עָלַי הַשְׁכִּיל לֹא מִלְאָכֹת הַתְּבִיטִי" שתכנית זו נמסרה לדוד בנבואה ולכן אסור לשנות ממנה.

ואף על פי כן הוסיפו לבנות עזרה על גבי עזרה וקבעו העליונה לנשים והתחתונה לאנשים כי ראו שעניין העריות קשה מאד על האדם להתגבר בו על יצרו, שאפילו בעת מספד שהלב נכנע, כתיב וספדו משפחות משפחות, הם לבד ונשיהם לבד כמו שכתב כל זה בגמרא יעו"ש.

הרב משאש מביא את דברי הגמרא והוא מתאר על פיה כיצד ההפרדה בין גברים לנשים התעצמה במקדש מתוך ההכרה שכל ניסיונות ההפרדה אינם מועילים בשל 'קלות הראש' של הקהל הנעוצה ב'עניין העריות' שקשה לאדם להתגבר בו על יצרו ודבר זה נכון אפילו בזמן האבל, עתה שב הרב משאש ומתאר את ההשלכות של סוגיה זו על עניין עליית נשים לתורה.

וכן היה הדבר בעליית נשים לספר תורה שהיו עזרות מיוחדות לנשים בכל בתי כנסיות כהאידיא בכל מקום, ולפעמים הייתה איזה אישה חסודה ומלומדת רוצה לעלות לס"ת והייתה יורדת לעזרה בהסתר פנים כמנהג נשים קדמוניות, שיש שהיו יוצאות רעולות שכל פניהם מכוסות חוץ מהעיניים כערביות שמגלות רק עין אחת ועולות לס"ת ובדורות שאחריהם ראו שיש בזה מחשבת עריות, כי הציבור היו שואלים זה לזה, מי זאת עולה ומה גם שניצבת עם שליח הציבור בתיבה ואם היה עוד קולה ערב מוסיף להבעיר אש היצר ולכן עמדו ובטלו את הדבר.

אפשר להבין מדברי הרב משאש שיש בידיו מסורת קדומה של עליית נשים לתורה בין שזה נוהג המוכר לו מימי אבותיו ובין שזו מסורת המתארת את המציאות ההלכתית בימי חז"ל קודם לאיסור המדובר כאן ואף לבושה הצנוע של האישה כתיאורו של הרב משאש, הקהל של הגברים ועוד יותר מכך שליח הציבור הניצב לצדה הוטרדו מ"מחשבת עריות" שהיו מתעניינים מי זאת העולה לתורה ועוד יותר הייתה אש היצר בוערת בהם אם קולה היה ערב.

מצב זה הביא לביטול המנהג הנדון אולם חכמים חסו על כבוד הגברים, שהרי רק בשל יצרם נדרש התיקון וכדי שלא להראות לצבור שחשדו אותם, תלו הדבר מפני **כבוד הצבור**, שלא תהיה האישה הפטורה מהדבר מתערבת עם האנשים המחויבים בו.

תשובה זו מזכירה את גישתה של קבוצת השיח העוסקת ב'כבוד הציבור' כביטוי לטרדה המינית של הגברים, אולם כאן דבריו של הרב משאש מנוסחים באופן אחר, לא המחשבה המינית פוגמת בכבוד הציבור אלא מושג "כבוד הציבור מתפקד כאמצעי הגנה על כבודם של הגברים על שאינם שולטים ביצרם".

במילים אחרות הסיבה לאיסור נובעת ממחשבת העריות והטלאי שתלו חכמים כדי להגן על כבוד הגברים הוא המונח "כבוד הציבור".

תשובה זו של הרב משאש יכולה ללמדנו על אופייה של פסיקת יהדות צפון אפריקה והפער בינה ובין פסיקות אחרות שנמצא בעיקר בעולם הפסיקה האשכנזי.

גם בעניין כיסוי הראש לאישה הנשואה לא נמנע הרב משאש מלפסוק כנגד אופייה של הרבנות האורתודוקסית הממוסדת והמוכרת לנו, וכך פסק 'מותר לאישה נשואה לגלות שיער ראשה' בפסיקתו החד משמעית לא מותר הרב משאש מקום לשאלה.

"כיסוי הראש בנשים אינו אלא מצד המנהג דווקא, אלא חשבו זאת בזמן הקודם לצניעות, והעושה הפך המנהג, הייתה נחשבת לפרוצה, אולם עתה שהנשים עלו בהסכמה, שאין להם בזה שום 'נוול' ושום פריצות חלילה, ואין בכיסוי הראש שום צניעות, רק צביעות, ועברה על מצווה שהזמן גרמה, אי"כ אזדא ליה אסורא".

"ואנן נוסף עוד דבר המובן מאליו לכל עם תלמיד, שהאידיא שכל הנשים מגלות שער כל ראשו, חזר שער הנשואות כשער הבתולות שכלן רגילות לגלותו, כי מדי הוא טעמא בבתולות, משום דרגילות לגלותו לא מקרי בגלויין פריצות, הוה"ד והוא הטעם האידיא בנשואות הרגילות לגלותו, דלא הוי בזה שום פריצות חלילה",

הפסיקה בעניין זה מובאת בשלמותה בקישור הבא : <http://kova.away.co.il/> בברכת שלום ואמת.

א.קיסר